

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. № 8.

DOI: 10.32702/2307-2156.2022.8.9

УДК 311.17:332.146.2

I. В. Чикало,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: 0000-0003-4824-8999

Р. В. Цицик,

к. е. н., доцент кафедри прикладної математики, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: 0000-0003-0694-876X

Н. В. Котис,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: 0000-0003-3499-0746

**СТАТИСТИКО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ
ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В
КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ**

I. Chykalo,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Public Administration and Personnel, West Ukrainian National University

R. Tsishchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Applied Mathematics, West Ukrainian National University

N. Kotys,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Public Administration and Personnel, West Ukrainian National University

**STATISTICAL AND ANALYTICAL SUPPORT OF EVALUATION
OF THE TERRITORIAL COMMUNITY FINANCIAL CAPACITY IN THE
CONTEXT OF ITS SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT
ADMINISTRATION**

У статті акцентовано увагу на зростаючій ролі статистико-аналітичного забезпечення в процесі управління розвитком територіальних громад. Обґрунтовано доцільність використання статистико-аналітичного інструментарію для оцінювання фінансової спроможності територіальної громади. Визначено сутність та систематизовано методичний інструментарій визначення фінансової стійкості місцевих бюджетів. Адаптовано наявні методики оцінки фінансової спроможності територіальних громад та апробовано їх для Шумської територіальної громади.

В рамках адаптованої методики визначено базові критерії та індикатори оцінювання фінансової спроможності Шумської територіальної громади.

Проаналізовано структуру, динаміку, тенденції та прогностні значення доходів та видатків місцевого бюджету. Виявлено і досліджено основні проблеми забезпечення фінансової спроможності досліджуваної територіальної громади та запропоновано шляхи їх вирішення. На основі аналізу статистичних даних, що характеризують бюджетні потоки Шумської територіальної громади, обґрунтовано напрямки вдосконалення управління її соціально-економічним розвитком.

Today, it is important to ensure proper control over the revenues and use of funds of territorial communities, which are aimed at ensuring their socio-economic needs, and should also be used to achieve their sustainable development. The assessment of these parameters is a necessary component of the formation of the local budget for the next fiscal year, as it allows for effective planning, proper implementation of the local budget, as well as regulation and control.

The purpose of the article is the scientific substantiation of the feasibility of using statistical and analytical information to determine the financial capacity of the territorial community, the systematization of methods, the development of a methodological toolkit, and conducting such an assessment of the Shumsk territorial community in order to develop practical recommendations for administration its socio-economic development.

The article emphasizes the growing role of statistical and analytical support in the process of administration of the territorial communities development.

The expediency of using statistical and analytical tools to evaluate the financial capacity of the territorial community is substantiated. The essence and methodological tools to determine the financial sustainability of local budgets were systematized. Existing methods of evaluation of the financial capacity of territorial communities were adapted and tested for the Shumsk territorial community. As part of the adapted methods, the basic criteria and indicators for assessing the financial capacity of the Shumsk territorial community have been determined. The structure, dynamics, trends and forecast values of revenues and expenditures of the local budget were analyzed. The main problems of ensuring the financial capacity of the studied territorial community were identified and investigated, and ways to solve them were proposed. Based on the analysis of statistical data characterizing the budget flows of the Shumsk territorial community, directions to improve the management of its socio-economic development are substantiated.

Ключові слова: *фінансова спроможність, місцевий бюджет, фінансові ресурси, бюджетні потоки, територіальна громада, децентралізація, статистико-аналітичне забезпечення оцінки фінансової спроможності, управління соціально-економічним розвитком.*

Keywords: *financial capacity, local budget, financial resources, budget flows, territorial community, decentralization, statistical and analytical support to evaluate the financial capacity, administration of socio-economic development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Функціонування територіальних громад, які утворені в процесі бюджетної та адміністративної децентралізації в Україні, передбачає формування специфічного механізму залучення та використання коштів, які спрямовуються на забезпечення їх соціально-економічного розвитку. Враховуючи особливість вітчизняної реформи децентралізації, яка полягає у переході територіальних громад до

повноцінного функціонування в рамках нового бюджетного процесу та отриманні реорганізованих фінансових повноважень, територіальні громади переходять на самостійне регулювання фінансових потоків, що надходять до їх бюджетів.

Місцеві бюджети є головною фінансовою складовою, яка дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток громади. Адже саме від рівня та якості фінансового забезпечення, фінансової самостійності та самодостатності місцевих бюджетів залежить ефективне функціонування територіальної громади [1, с. 23].

Саме тому важливо забезпечити належний контроль за надходженням та використанням коштів територіальних громад, які спрямовуються на забезпечення їх соціально-економічних потреб, а також повинні використовуватися в цілях досягнення їх сталого розвитку. Оцінка цих параметрів є необхідною складовою формування місцевого бюджету на черговий фінансовий рік, оскільки дозволяє забезпечити ефективне планування, належне виконання місцевого бюджету, а також регулювання та контроль. На основі проведення аналізу статистичних даних, що характеризують фінансові потоки місцевих бюджетів можливо вдосконалити підходи до зміцнення фінансової спроможності територіальних громад, які сьогодні функціонують у складних соціально-економічних та політичних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблеми формування і використання місцевих бюджетів та питання оцінки фінансового забезпечення регіонів та територіальних громад всебічно аналізуються вітчизняними вченими-економістами та практиками, серед яких варто виокремити таких як: Бугіль С., Вацяк Д., Вахович І., Ганзицька Т., Глущенко А., Гончарук Н., Дем'яненко В., Деркач М., Залізко В., Західна О., Казюк Я., Камінська І., Кириленко О., Козін В.,

Когут І., Корець Н., Михайлів Г., Лисяк Л., Павлюк А., Слухарська Л., Старостенко Н., Стащук О., Тимошенко О. та інші.

Аналіз фінансових ресурсів територій у межах держави в цілому та окремих муніципальних утворень проводять і зарубіжні дослідники, серед яких особливу увагу заслуговують праці: Гаскарова А., Грегорі В., Клименко С., Коетсе М., Накагава К., Нійкамп П., Ош Дж., Реждіані Ф., Ріхтера К., Юрсі Д. М. та багато інших.

Вивчення наукових напрацювань вищезазначених авторів засвідчує неоднозначність поглядів щодо забезпечення та зміцнення фінансової спроможності територіальних громад та методик її визначення, що актуалізує подальші дослідження у цій сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є наукове обґрунтування доцільності використання статистико-аналітичної інформації для визначення фінансової спроможності територіальної громади, систематизація методик, розробка методичного інструментарію та проведення такої оцінки Шумської територіальної громади з метою вироблення практичних рекомендацій щодо управління її соціально-економічним розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Можливості соціально-економічного розвитку територіальних громад за умов проведення реформування місцевого самоврядування та бюджетного процесу значною мірою визначає рівень їх фінансової спроможності.

У наукових працях фінансова спроможність просторової системи визначається в єдності трьох складових: достатності фінансового потенціалу території, результативності використання фінансових ресурсів та можливості самостійного забезпечення соціально-економічного розвитку [2, с. 98].

Спроможними вважаються територіальні громади сіл, селищ, міст, які у результаті добровільного об'єднання здатні самостійно чи через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити соціальний захист, належний

рівень надання освітніх та медичних послуг, ефективне функціонування житлово-комунального господарства, культурний розвиток з врахуванням фінансового забезпечення, наявних кадрових ресурсів та інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці [3].

Враховуючи вказане, фінансову спроможність територіальних громад як і будь-яких муніципальних утворень ми можемо визначити як здатність забезпечувати надходження у достатньому обсязі фінансових ресурсів, формувати ефективну структуру їх джерел, здійснювати якісний розподіл місцевих фінансових ресурсів, сприяти їх ефективному цільовому використанню для подолання дестабілізаторів та розв'язання проблем територіальних громад, а також створювати умови для забезпечення соціально-економічного розвитку у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Так, одним з найвагоміших чинників, які детермінують результати роботи органів місцевого самоврядування, якість життя в громадах та успішність реформи децентралізації загалом є фінансовий чинник.

Однією із головних проблем, що виникають у територіальних громадах після їх об'єднання, є проблема забезпечення їх реальної фінансової спроможності. Це пов'язано з наявністю чи відсутністю відповідних кадрових та фінансових ресурсів та об'єктів інфраструктури [4, с. 40].

Тому для формування та подальшого успішного функціонування територіальних громад важливим елементом є розрахунок їх фінансової спроможності, що дозволяє оцінити наявні ресурси, проаналізувати загрози, а в результаті визначити потреби і напрямки пошуку додаткових коштів та впорядкувати видатки. Оцінка фінансової спроможності є важливою складовою аналізу фінансового стану адміністративно-територіальної одиниці, при якому певна структура та обсяг фінансових ресурсів органу місцевого самоврядування створюють можливості для реалізації встановлених цілей та завдань його соціально-економічного розвитку у певному періоді часу.

Для того, що визначити, чи є громада фінансово спроможною та підвищити її спроможність необхідно з'ясувати, на які базові критерії орієнтуватися при здійсненні оцінки. Такими критеріями можуть слугувати універсальні та співмірні індикатори від офіційного порталу «Децентралізація», такі як: видатки загального фонду на 1-го мешканця, видатки органу місцевого самоврядування на житлово-комунальне господарство у розрахунку на 1-го мешканця, видатки на культуру на 1-го мешканця, видатки на освіту на 1-го мешканця, видатки на освіту на 1-го учня, видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця, видатки на фізкультуру і спорт на 1-го мешканця, дохідність земель громади, доходи загального фонду на 1-го мешканця (без трансфертів), капітальні видатки на 1-го мешканця, частка заробітної плати у видатках загального фонду, частка капітальних видатків у загальній сумі видатків (загальний та спеціальний фонди), рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/ реверсної дотації у доходах), співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду (без трансфертів), фіскальна віддача території громади, частка доходів громади за рахунок трансфертів з державного бюджету [5].

Дослідження фінансової спроможності на основі перелічених показників проведемо на прикладі аналізу бюджету Шумської територіальної громади (далі Шумська ТГ).

Шумська ТГ із адміністративним центром у місті Шумськ утворилася 24 липня 2015 р. Першочергово до складу громади увійшли м. Шумськ та 18 колишніх сільських рад, до яких належали 35 сіл. Протягом 2021 року до громади доєдналися ще 4 сільські ради з 8-ма населеними пунктами, а на сьогодні у її складі перебуває 44 населених пункти. Шумська ТГ розташована у північно-східній частині Тернопільської області та згідно із адміністративно-територіальним устроєм України, входить до складу Кременецького району Тернопільської області. Загальна її площа складає 632,4 км², що становить близько 4,6 % площі області. Станом на 1 січня 2021

р. у громаді проживало 25777 осіб, що складає близько 2,5 % населення області [6].

Показники, які характеризують фінансову спроможність Шумської ТГ станом на 1.09. 2021 рік представлено в таблиці 1 (табл. 1).

Таблиця 1. Показники оцінювання фінансової спроможності Шумської ТГ¹

Показники оцінювання фінансової спроможності громади	Значення показника ТГ	Середнє значення для місцевих бюджетів по Україні	Відхилення, +, - від середньо-українського значення
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн.	7884,77	8608,26	-723,49
Видатки на ЖКГ у розрахунку на 1-го мешканця, грн.	340,17	593,51	-253,34
Видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця, грн.	774,08	1362,9	-588,82
Дохідність земель громади, тис. грн.	72,43833	101,40	-28,9617
Доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн.	3197,53	6722,1	-3524,57
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн.	769	1712,81	-943,81
Частка заробітної плати у видатках загального фонду, %	83,79	66,94	16,85
Частка капітальних видатків у загальній сумі видатків, %	8,59	10,78	-2,19
Рівень дотаційності бюджетів, %	23,51	13,40	10,11
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду, %	26,96	15,05	11,91
Фіскальна віддача території громади	308,781	942,35	-633,569
Частка доходів громади за рахунок трансфертів з державного бюджету, %	147,06	99,3	47,76
Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	26,32	34,48	-8,16

¹ – показники наведено станом на 1.09. 2021 року.

Джерело: [6; 7].

Так, доходи загального фонду місцевого бюджету на одного мешканця є індикатором, який показує співвідношення доходів загального фонду місцевого бюджету без врахування міжбюджетних трансфертів до кількості мешканців ТГ. Цей індикатор дозволяє оцінити здатність органу місцевого

самоврядування (далі ОМС) забезпечувати потреби кожного жителя громади виключно за рахунок фінансових ресурсів, які щорічно генеруються на її території. Показники бюджету Шумської територіальної громади у досліджуваному періоді свідчать про низький рівень доходів загального фонду на одного мешканця, що склав у досліджуваному періоді 3197,53 грн. Значення цього показника у 2 рази (на 3524,57 грн.) нижче від середньо українського значення.

Іншим індикатором фінансової спроможності територіальної громади є видатки загального фонду місцевого бюджету на одного мешканця. Цей індикатор показує співвідношення видатків загального фонду місцевого бюджету до кількості мешканців ТГ, тобто показує скільки грошей може щорічно бути витрачено у розрахунку на кожного жителя громади без коштів спеціального фонду. Значення цього показника становило у досліджуваному періоді 2021 року 7884,77 грн., що на 723,49 грн. нижче середнього по Україні значення аналогічного показника.

Індикатором, який показує співвідношення видатків на утримання апарату управління, проведених за рахунок коштів загального фонду місцевого бюджету, до кількості мешканців ТГ є видатки місцевого бюджету на утримання апарату управління на одного мешканця. Цей індикатор характеризує «вартість» управлінського апарату ТГ – скільки коштів кожен мешканець громади витрачає на фінансування всіх місцевих чиновників. Видатки на утримання апарату управління в Шумській територіальній громаді на 1 мешканця становили у досліджуваному періоді 2021р. 774,08 грн., що на 588,82 грн. менше, ніж середнє значення такого показника по Україні.

Іншим індикатором, що показує співвідношення видатків на утримання апарату управління ОМС з сумою доходів загального фонду місцевого бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету виступає частка видатків місцевого бюджету на утримання апарату управління у власних фінансових ресурсах ТГ. Це частка всіх коштів, які

йдуть на утримання місцевих чиновників, у доходах ОМС, які щорічно накопичують на території громади. Цей індикатор дозволяє відповісти на запитання, чи апарат управління ТГ утримують відповідно до реальних фінансових можливостей. Значення цього показника для бюджету Шумської територіальної громади за досліджуваний період 2021р. становили 26,96%, що на 11,91% вище значення цього показника середнього по Україні.

Співвідношення капітальних видатків місцевого бюджету до кількості мешканців ТГ показує такий індикатор як капітальні видатки місцевого бюджету на одного мешканця. Зауважимо, що капітальні видатки – це кошти, які реально витрачаються на розвиток громади, тобто капітальний ремонт доріг, газифікація населених пунктів, закупівля шкільних автобусів та автомобілів швидкої медичної допомоги тощо. Через цей індикатор ми дізнаємося, скільки коштів, які йдуть на розвиток громади (бюджет розвитку), припадає на кожного її жителя. Капітальні видатки на 1-го мешканця у Шумській територіальній громаді у досліджуваному періоді 2021 року становили 697 грн, що на 943,81 грн. нижче від середньо українського значення.

Одним із найважливіших показників фінансової спроможності територіальної громади є індекс податкоспроможності місцевого бюджету (рівень ротаційності). Це коефіцієнт, який вказує, наскільки податкоспроможним є місцевий бюджет порівняно з аналогічним середнім показником по всіх місцевих бюджетах територіальних громад в Україні у розрахунку на одну людину. Рівень дотаційності бюджету Шумської територіальної громади є доволі високим та у досліджуваному періоді становив 23,51%, що на 10,11% вище середнього по Україні.

Частка заробітної плати у видатках загального фонду місцевого бюджету показує частку проведених із загального фонду місцевого бюджету видатків на заробітну плату з нарахуваннями у видатках загального фонду місцевого бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів, які перераховані з бюджету ТГ до інших бюджетів. Тобто це та частка місцевих

коштів, яка витрачається на оплату праці працівників усіх сфер громади, які повністю або частково фінансуються з місцевого бюджету. Частка заробітної плати у видатках загального фонду місцевого бюджету становила у досліджуваному періоді 2021р. 83,79%, що на 16,85% вище середнього по Україні значення.

Ще одним індикатором, що характеризує фінансову спроможність територіальної громади є частка капітальних видатків з місцевого бюджету. Цей індикатор показує частку капітальних видатків в обсязі видатків загального та спеціального фондів місцевого бюджету ТГ. Він дозволяє зрозуміти, яку частину грошей з усього місцевого бюджету влада закладає на капітальні проекти. Частка цих коштів у місцевому бюджеті показує спроможність ОМС забезпечувати реальний соціально-економічний розвиток громади у довгостроковій перспективі. Частка капітальних видатків з місцевого бюджету Шумської територіальної громади у досліджуваному періоді 2021р. становила 8,59%, що на 2,19% нижче середнього по Україні.

Індикатором, який показує частку коштів від місцевих податків та зборів у доходах загального фонду бюджету ТГ (без урахування міжбюджетних трансфертів) є частка місцевих податків та зборів у місцевому бюджеті, тобто частка сплачених місцевих податків у доходах, які щорічно генерують на території громади. Частка місцевих податків та зборів у місцевому бюджеті Шумської територіальної громади у досліджуваному періоді 2021 року становила 26,32%, що на 8,16% нижче середньоукраїнського значення.

Дохідність земель громади характеризує співвідношення плати за землю до території громади. Значення цього показника у досліджуваному періоді 2021 році сягнуло 72,43833 тис. грн., тоді як середньоукраїнських показник становив більше 101 тис. грн.

Ґрунтуючись на отриманих та зібраних офіційних статистичних даних, базуючись на Методичних рекомендаціях щодо оцінки рівня фінансової спроможності територіальних громад підготовлених фахівцями офісу

підтримки реформи децентралізації при Міністерстві розвитку громад та територій України та експертами асоціацій органів місцевого самоврядування [3], методології вимірювання та оцінювання фінансової спроможності територіальних громад, розробленої фахівцями Центру спільних дій [8], вважаємо за доцільне критерії оцінки кожного індикатора вимірювання фінансової спроможності Шумської ТГ, що базується на бальній методиці оцінювання, в рамках якої кожному індикатору присвоюємо відповідну бальну оцінку на основі наступної шкали оцінювання представити наступним чином (табл. 2).

Таблиця 2. Критерії оцінювання показників фінансової спроможності Шумської територіальної громади

№ з/п	Показник оцінювання фінансової спроможності територіальної громади	Ранжування значення показників за критеріями бального оцінювання		
		Високий рівень 9-10 балів	Середній рівень 5-8 балів	Низький рівень 0-4 бали
1.	Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн.	8000 і вище	5500-8000	нижче 5500
2.	Видатки на ЖКГ у розрахунку на 1-го мешканця, грн.	Від 7000	5500-7000	нижче 5500
3.	Видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця, грн.	До 500	500-650	більше 650
4.	Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн.	Вище 1500	1500-500	Нижче 500
5.	Рівень дотаційності бюджетів, %	До 3,5	3,5-7,5	Вище 7,5
6.	Дохідність земель громади, тис. грн.	Вище 15	10- 15	Нижче 10
7.	Доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн.	Вище 5000	4000-5000	Нижче 4000
8.	Частка заробітної плати у видатках загального фонду, %	Нижче 60	60-70	Вище 70
9.	Частка капітальних видатків у загальній сумі видатків, %	Більша 20	10-20	Менша 10
10.	Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду, %	Нижче 10	10-15	Вище 15
11.	Фіскальна віддача території громади	Вище 500	400 - 500	Нижче 400
12.	Частка доходів громади за рахунок трансфертів з державного бюджету, %	Менше 35	35-45	Вище 45
13.	Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	Вище 25	20-25	Нижче 20

Примітка. Розраховано з використанням [3; 6; 7; 8], адаптованої авторами до специфіки даної громади та сучасних умов її функціонування

Оцінки всіх індикаторів поділяються на низький, середній та високий рівні за 10-бальною шкалою – відповідно 0, 5 та 10 балів. Результати оцінювання на основі використання пропонованої вище методики представлено у формі табл. 3

Таблиця 3. Результати бальної оцінки показників фінансової спроможності Шумської ТГ

№ з/п	Показники оцінювання фінансової спроможності громади	Бальна оцінка
1.	Видатки загального фонду на 1-го мешканця	8
2.	Видатки на ЖКГ на 1-го мешканця	1
3.	Капітальні видатки на 1-го мешканця	6
4.	Видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця	2
5.	Рівень дотаційності бюджетів	0
6.	Дохідність земель громади	10
7.	Доходи загального фонду на 1-го мешканця	2
8.	Частка заробітної плати у видатках загального фонду	1
9.	Частка капітальних видатків у загальній сумі видатків	1
10.	Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду	1
11.	Фіскальна віддача території громади	3
12.	Частка доходів громади за рахунок трансфертів з державного бюджету	1
13.	Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду	10
14.	Сума балів	46
15.	Середній бал	3,54

Примітка. Оцінювання проведено на основі даних табл.1 та табл. 2

Результати проведеного оцінювання свідчать про низький рівень фінансової спроможності Шумської територіальної громади у 2021 році порівняно із іншими територіальними громадами. При цьому можна виокремити сильні сторони громади, серед яких висока дохідність земель ТГ, фіскальна віддача території громади, видатки загального фонду на 1-го мешканця та наповнюваність бюджету за рахунок місцевих податків і зборів.

Розглядаючи фінансову спроможність Шумської територіальної громади на перспективу, проведено розрахунок прогнозних значень

показників на 2022 р., що представлено у табл.4.

Таблиця 4. Показники фінансової спроможності Шумської ТГ у динаміці 2021 -2022рр.

Показники оцінювання фінансової спроможності громади	2021¹	Прогнозне значення 2022²	Зміна показника у динаміці
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн	7884,77	8051,461	166,691
Видатки на ЖКГ на 1-го мешканця, грн	340,17	624	283,83
Видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця, грн	774,08	774,08	0
Дохідність земель громади, тис. грн	72,4383	89,6996	17,2613
Доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн	3197,53	8132,227	4934,7
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн	769	221,52	-547,48
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду, %	83,79	68,63	-15,16
Питома вага капітальних видатків у загальній сумі видатків, %	8,59	1,42	-7,17
Рівень дотаційності бюджетів, %	23,51	12,95	-10,56
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду, %	26,96	31,6	4,64
Фіскальна віддача території громади	308,781	318,43	9,649
Частка доходів громади за рахунок трансфертів з державного бюджету, %	147,06	56,82	-90,24
Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	26,32	43,172	16,852

¹ – станом на 1.09.2021р., дані [7];

² – показники розраховані на основі бюджету Шумської ТГ на 2022р. [6].

Порівнюючи прогнозні значення показників фінансової спроможності територіальної громади у 2022 р. із аналогічними показниками за досліджуваний період 2021 р. варто відмітити такі позитивні тренди, як зростання видатків загального фонду на 1-го мешканця, підвищення дохідності земель громади, зростання доходів загального фонду на 1-го мешканця, зниження рівня дотаційності бюджету громади, зростання фіскальної віддачі території та збільшення частки місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (див. табл. 4). Вказані тенденції свідчать про очікуване зростання фінансової спроможності Шумської територіальної громади за умов виконання бюджетних показників у 2022 р. У свою чергу, зростання фіскальної спроможності бюджету громади дозволяє розширювати

джерела алокації фінансових ресурсів та збільшувати видатки розвитку територіальної громади.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Результати проведеного дослідження підтверджують потребу масштабного та системного вивчення методичних підходів до оцінки фінансової спроможності територіальних громад. Актуальною є розробка нових методик, підходів та способів оцінки рівня бюджетної забезпеченості територіальної громади, дослідження факторів бюджетних ризиків, виокремлення та застосування критеріїв фінансової спроможності, використання нових статистичних показників у процесі проведення порівняльного аналізу спроможності територіальних громад, індивідуальний підхід до їх оцінки, а також глибший розгляд питання про можливе збільшення доходів територіальної громади у розрізі зміцнення її фінансової стабільності. Належне статистико-аналітичне забезпечення оцінки фінансової спроможності територіальної громади може слугувати дієвим інструментом управління її соціально-економічним розвитком, що дозволить визначити як пріоритетні напрямки розвитку громади, так і «слабкі місця» та можливі засоби щодо їх усунення.

Література

1. Ганзицька Т.С., Козін В.В. *Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації*. Науковий вісник Херсонського національного університету. Юридичні науки. 2017. Вип. 1. С. 22–26.
2. Михайлів Г. *Фінансова спроможність соціально-економічного розвитку регіональних суспільних систем*. Економічний аналіз. 2010. No 7. С. 97–99
3. Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад: редакція від 24.01.2020 № 34-2020- п. Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34->

2020-%D0%BF#Text.

4. Західна О.Р., Вацяк Д.І., Жовтяк К.В. *Формування спроможних територіальних громад як важливий напрям децентралізації в Україні*. Науково-практичний журнал «Регіональна економіка та управління». 4(30). 2020. С.40-45

5. Офіційний портал Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Шумської територіальної громади. URL: <https://shumska-gromada.gov.ua/>

7. Основні фінансові показники громад - дані за 8 місяців 2021 року (дашборд). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14076>

8. Центр спільних дій. *Методологія вимірювання фінансової спроможності територіальних громад обласних центрів України*. URL: <https://centreua.org/mistsevi-byudzhety/metodologiya-vymiryuvannya-finansovoyi-spromozhnosti-terytorialnyh-gromad-oblasnyh-tsentriv-ukrayiny-protuyagom-2018-2021-9-misyatsiv-rokiv/>

References

1. Hanzys'tka, T.S., Kozin, V.V. (2017), "Local budgets in the context of financial decentralization", *Naukovyj visnyk Khersons'koho natsional'noho universytetu, Yurydychni nauky*, vol. 1, pp. 22–26.

2. Mykhajliv, H. (2010), "Financial capacity of socio-economic development of regional social systems", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 7, pp. 97–99

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution "On making changes to the Methodology for the formation of capable territorial communities: edition dated 01.24.2020 No. 34-2020-p.", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF#Text> (Accessed 2 August 2022).

4. Zakhidna, O.R., Vatsiak, D.I., Zhovtiak, K.V. (2020), "Formation of capable territorial communities as an important direction of decentralization in

Ukraine”, Naukovo-praktychnyj zhurnal “Rehional'na ekonomika ta upravlinnia”, vol. 4(30), pp. 40-45

5. Official portal Decentralization (2022), available at: <https://decentralization.gov.ua/> (Accessed 5 August 2022).

6. The official website of the Shumsk Territorial Community (2022), available at: <https://shumska-gromada.gov.ua/> (Accessed 2 August 2022).

7. Decentralization (2022), “The main financial indicators of communities - data for 8 months of 2021 (dashboard)”, available at: <https://decentralization.gov.ua/news/14076>(Accessed 3 August 2022).

8. Joint action center (2022), “Methodology for measuring the financial capacity of territorial communities of regional centers of Ukraine”, available at: <https://centreua.org/mistsevi-byudzhety/metodologiya-vymiryuvannya-finansovoyi-spromozhnosti-terytorialnyh-gromad-oblasnyh-tsentriv-ukrayiny-protyagom-2018-2021-9-misyatsiv-rokiv/> (Accessed 6 August 2022).

Стаття надійшла до редакції 19.08.2022 р.